

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 349.6

Бредіхіна Вікторія Леонідівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Бредихина Виктория Леонидовна

*кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры экологического права*

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

Bredikhina Viktoriia

PhD in Law, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Environmental Law

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0002-7983-1098

Ігнатюк Юлія Олегівна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Игнатюк Юлия Олеговна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Ignatyuk Yuliya

Student of Economic Law Faculty

Yaroslav Mudryi National Law University

**ЩОДО АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ
ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ДО ПРАВА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

**ОБ АДАПТАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ В СФЕРЕ
ОХРАНЫ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА К ПРАВУ
ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА**

**ON THE ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION IN THE
FIELD OF ATMOSPHERIC AIR PROTECTION TO THE LAW OF THE
EUROPEAN UNION**

Анотація. Атмосферне повітря є одним з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища. Постійне зростання негативного антропогенного впливу на нього призводить до погіршення екологічного стану довкілля, зростання захворюваності та підвищення ризику смертності серед населення.

В даній статті досліджено основні принципи правової охорони атмосферного повітря, на яких ґрунтується законодавство ЄС. Зокрема, – це врахування впливів, практичної досяжності, принцип універсальності, невизначеності вимог до конкретних технологій, принцип найкращих доступних технологій, а також принцип «забруднювач платить».

Авторами також проаналізовані стандарти та норми якості атмосферного повітря ЄС, запропоновані шляхи вирішення проблеми удосконалення національного законодавства в цій сфері, приведення його у відповідність до міжнародних стандартів. На прикладі досвіду деяких європейських країн доведена необхідність та важливість впровадження дієвих нормативів забруднення повітря, оскільки ігнорування такого нормування може призвести до пагубних наслідків не тільки в Україні, а й в усьому світі.

В статті констатується, що нормативно-правове регулювання даної сфери в ЄС є результативним та в певному сенсі зразковим, адже за допомогою різного роду правових інструментів здійснюється ефективна охорона атмосферного повітря, адаптація до змін клімату, що дає змогу

належним чином забезпечити екологічну безпеку населення не тільки на теренах Європи, а й в усьому світі. Україна, шляхом прийняття відповідних нормативних актів на сучасному етапі розвитку правового регулювання, робить в цілому успішні кроки в царині наближення свого екологічного законодавства до законодавства ЄС. Втім, даний процес ще тільки набирає обертів та не виключає проблем, суперечностей, які можуть гальмувати цю апроксимацію.

Ключові слова: *апроксимація законодавства, правове регулювання нормування, якість атмосферного повітря, охорона атмосферного повітря, стандартизація.*

Аннотація. *Атмосферный воздух является одним из основных жизненно важных элементов окружающей природной среды. Постоянный рост негативного антропогенного воздействия на него приводит к ухудшению экологического состояния окружающей среды, росту заболеваемости и повышению риска смертности среди населения.*

В данной статье исследованы основные принципы правовой охраны атмосферного воздуха, на которых основывается законодательство ЕС. В частности, – это учет воздействий, практической досягаемости, принцип универсальности, неопределенности требований к конкретным технологиям, принцип лучших доступных технологий, а также принцип «загрязнитель платит».

Авторами также проанализированы стандарты и нормы качества атмосферного воздуха ЕС, предложены пути решения проблемы усовершенствования национального законодательства в этой сфере, приведения его в соответствие с международными стандартами. На примере опыта некоторых европейских стран доказана необходимость и важность внедрения действенных нормативов загрязнения воздуха,

поскольку игнорирование такого нормирования может привести к пагубным последствиям не только в Украине, но и во всем мире.

В статье констатируется, что нормативно-правовое регулирование данной сферы в ЕС является результативным и в определенном смысле образцовым, ведь с помощью различного рода правовых инструментов осуществляется эффективная охрана атмосферного воздуха, адаптация к изменениям климата, что позволяет должным образом обеспечить экологическую безопасность населения не только на территории Европы, но и во всем мире. Украина, путем принятия соответствующих нормативных актов на современном этапе развития правового регулирования, делает в целом успешные шаги в области приближения своего экологического законодательства к законодательству ЕС. Впрочем, данный процесс еще только набирает обороты и не исключает проблем, противоречий, которые могут тормозить эту аппроксимацию.

Ключевые слова: *апроксимация законодательства, правовое регулирование нормирования, качество атмосферного воздуха, охрана атмосферного воздуха, стандартизация.*

Summary. *Atmospheric air is one of the main vital elements of the environment. The constant growth of the negative anthropogenic impact on it leads to a deterioration in the ecological state of the environment, an increase in morbidity and an increase in the risk of mortality among the population.*

This article explores the basic principles of legal protection of atmospheric air, on which EU legislation is based. In particular, – is taking into account influences, practical reach, the principle of universality, uncertainty of requirements for specific technologies, the principle of the best available technologies, as well as the principle of "pollutant pays".

The authors also analyzed the standards and standards of air quality of the EU, proposed ways to solve the problem of improving national legislation in this area, bringing it in line with international standards. The experience of some European countries proves the need and importance of implementing effective standards of air pollution, since ignoring such normalization can lead to detrimental consequences not only in Ukraine but also around the world.

The article states that the regulatory and legal regulation of this sphere in the EU is effective and in a sense exemplary, because with the help of various legal instruments effective air protection is carried out, adaptation to climate change, which makes it possible to properly ensure environmental safety of the population not only in Europe, but also around the world. Ukraine, by adopting relevant regulations at the present stage of the development of legal regulation, takes generally successful steps in the field of approximation of its environmental legislation to EU legislation. However, this process is still gaining momentum and does not exclude problems, contradictions that can inhibit this approximation.

Key words: *approximation of legislation, legal regulation of normalization, air quality, air protection, standardization.*

Постановка проблеми. В умовах політичного напрямку України до вступу в Європейський Союз важливим аспектом є адаптація внутрішнього законодавства до європейського. Зокрема, юридична гармонізація є одним із критеріїв ступу до ЄС. Хоча даний критерій не є складовим Копенгагенських критеріїв, проте має важливе значення. Суть даного критерію полягає в тому, що всі майбутні члени ЄС повинні узгоджувати своє законодавство з Європейськими актами, також відомими як *acquis communautaire*.

Врегулювання на законодавчому рівні вимог щодо забезпечення екологічної безпеки в Україні вважається сьогодні одним із найбільш

важливих питань в сфері систематизації законодавства. Адже завдяки цьому відбуватиметься подальший розвиток суспільства, в якому життя і здоров'я людини, її безпека в навколишньому середовищі будуть дійсно визначатися як найвища цінність. У цьому зв'язку важливо комплексно забезпечити всі її складові, як-то: стійкість екологічних систем, безпечна якість навколишнього природного середовища та його окремих природних ресурсів для життя й здоров'я людини, ресурсозабезпеченість нинішнього та майбутніх поколінь тощо. Зазначені позиції в сучасних умовах є предметом правового регулювання не тільки в межах розвитку законодавства окремих держав, а й обумовлюють необхідність поєднання зусиль всієї міжнародної спільноти.

Однією з наймасштабніших проблем сьогодення, яка потребує міжнародного співробітництва та узгодження нормативного регулювання, визнане забруднення атмосферного повітря. Вихлопи вуглекислого газу, що викидаються в атмосферу, сприяють утворенню парникового ефекту, який викликає глобальне потепління. І це не єдині негативні наслідки. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, забруднення повітря є одним з основних факторів ризику для здоров'я, пов'язаних з навколишнім середовищем. Чим вище рівень забруднення повітря, тим більше серцево-судинних і респіраторних захворювань серед населення [1].

Про актуальність зазначених проблем свідчать і багато положень українського законодавства. Так, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», забруднення атмосферного повітря є однією з найгостріших екологічних проблем. На сьогодні рівень забруднення атмосферного повітря великих міст і промислових регіонів є високим, незважаючи на спад виробництва в Україні. Більшість населення нашої країни проживає на територіях, де стан атмосферного повітря не відповідає гігієнічним нормативам, що впливає на загальну захворюваність людей.

Тому з метою поліпшення якості атмосферного повітря та посилення реагування на наслідки зміни клімату і досягнення цілей сталого низьковуглецевого розвитку всіх галузей економіки Україна має забезпечити виконання ратифікованих міжнародних документів щодо протидії зміні клімату та поліпшення якості атмосферного повітря [2].

На шляху до адаптації національного законодавства до законодавства ЄС та взагалі до європейських стандартів політики Україна як член Ради Європи та держава, яка підписала Асоціацію з ЄС, має відповідні зобов'язання у цій царині, які спрямовані на гармонізацію відповідного нормативно-правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дане питання вивчалось такими вченими, як М.М. Бринчук [3], В.К. Попов [4], Н.Р. Малишева [5], Г.І. Балюк [6], Г.В. Анісімова [7], Є.М. Копиця [8; 9], О.О. Савчук [10] та ін.

Зазначеними науковцями досліджено правові аспекти охорони атмосферного повітря від різних видів забруднення, питання стандартизації національного законодавства відповідно до норм і стандартів ЄС, загальні аспекти екологічного нормування тощо. Водночас питання адаптації законодавства України в цій царині до законодавства ЄС й досі залишаються актуальними та підлягають подальшому дослідженню як чинники загального сталого розвитку.

Мета статті. Здійснити аналіз нормативно-правового регулювання охорони атмосферного повітря, також дослідити ступінь адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про охорону атмосферного повітря» (ст.1) забруднення атмосферного повітря – це змінення його складу і властивостей в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних факторів і (або) хімічних сполук,

що можуть несприятливо впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища [11]. Наслідками такого забруднення, як вже зазначалось, є глобальне потепління, зміна клімату, загроза для життя й здоров'я населення. Тому всі держави, й Україна зокрема, докладають численних зусиль щодо посилення охорони атмосферного повітря шляхом розробки та вжиття цілої системи заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням його стану, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього різноманітних небезпечних хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів.

У цьому зв'язку слід відмітити, що станом на сьогодні, питання охорони атмосферного повітря в Україні законодавчо врегульовано, проте з певними недоліками, порівняно з державами Європейського Союзу.

Встановлення нормативів якості атмосферного повітря в ЄС здійснюється через встановлення стандартів якості (граничних показників, досягнення яких повинно бути забезпечено до визначеного періоду). Встановлюючи дані стандарти, ЄС керується спеціально визначеними принципами, які стосуються не лише сфери атмосферного повітря, а й інших питань, які регулюються екологічним правом ЄС [8, с. 3].

У цьому зв'язку варто виокремити принцип врахування впливів, які шкідливі речовини здійснюють на людину або об'єкт навколишнього середовища, при цьому не здійснюється аналіз технологічної досяжності стандартів якості або економічної доцільності забезпечення відповідності до них.

Якщо говорити про принцип практичної досяжності, то він формується на основі складності досягнення вимог жорстких стандартів й обумовлюється появою концепції інтервалів прийнятних відхилень (Margins of Tolerance).

Принцип універсальності, в свою чергу, реалізується у встановленні тих же самих стандартів практично для всіх країн-членів, хоча для певних територій були визначені особливі стандарти (наприклад, з метою досягнення природоохоронних цілей, зокрема, на особливо охоронюваних територіях).

Також, з часом у відповідності до стану навколишнього середовища, виникає необхідність удосконалювати стандарти та нормативи. Дана тенденція характерна щодо принципу невизначеності вимог до будь-яких конкретних технологій. Відповідно до останнього, презюмується, що мотивація спеціалістів до пошуку інноваційних рішень повинна поступово зростати в умовах ускладнення стандартів якості навколишнього середовища.

Окрім вищезазначених принципів, не менш важливе місце посідає принцип найкращих доступних технологій. Дія принципу зосереджена на забезпеченні практичного впровадження найкращих доступних технологічних і технічних рішень, які сприяють запобіганню або зниженню викидів шкідливих речовин, водночас маючи економічну доцільність та можливість застосування в умовах конкретного регіону.

Слід зазначити, що серед усіх принципів, важливе значення має також принцип «забруднювач платить». Дана фундаментальна засада передбачає, що господарюючі суб'єкти повинні нести витрати по запобіганню та/або зниженню забруднення і (якщо необхідно) заходам, спрямованим на відновлення стану навколишнього середовища. Варто наголосити на тому, що останніми роками принцип «забруднювач платить» є одним із ключових принципів екологічної політики ЄС [8, с. 4]. Пріоритетне значення даної засади підтверджується регламентацією її у директивах та інших документах ЄС, що регулюють питання охорони навколишнього середовища.

Якщо говорити про впровадження нормативів якості забруднення повітря, то можна навести приклад правового регулювання даного питання у Німеччині, де влада з 2018 закрила в'їзд до центрів деяких міст автомобілів з дизельними моторами. Під заборону потрапили всі: і легкові авто, і вантажівки, які здійснюють доставку товарів, якщо їх екологічний стандарт нижче Євро-5. Дані заходи здійснюються для зниження ризику зростання забруднення повітря [12]. У Німеччині План якості повітря для Берліну на 2011-2017 роки містив оцінку, що у зв'язку із застосуванням зони низьких викидів у 2008 році викиди від транспорту були суттєво зменшені. Зокрема, забруднення від NO₂ було зменшене на 5% у 2010 році [13, с. 24].

На нашу думку, дані показники – це результат побудови ефективної стратегії щодо підвищення якості повітря та чіткого законодавчого врегулювання. Прикладом можуть слугувати: встановлення гранично допустимих показників якості повітря, постійний їх моніторинг, здійснення контролю за дотриманням суб'єктами таких норм законодавства.

Отже, виникає потреба імплементації норм законодавства ЄС в сфері якості атмосферного повітря. Де-юре, деякі норми вже стали частиною законодавства України, зокрема, це вимоги директив, але їх впровадження й досі перебуває лише на етапі розроблення та схвалення, а не втілення таких стандартів на практиці.

Як влучно зазначає Копиця Є. М., євроінтеграційний процес України об'єктивно полягає у формуванні спільного з Європейським Союзом екологічного, економічного, соціального, політичного та правового простору. Оскільки Україна входить до даного геополітичного простору та водночас є екосистемною складовою загальноєвропейських природних багатств, тож безсумнівно, впливає на їхні стан і якість. Натомість, зазнаючи впливу європейських екологічних факторів, Україна повинна

належним чином сприймати тенденції екологічної політики ЄС, адаптуючи їх до національної політики в контексті формування екологічно безпечного європейського простору та реалізації власних інтересів [9, с.111].

Слід звернути увагу, що такі норми можуть втілюватись і у міжнародних договорах. Так, згідно зі статтею 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Враховуючи гостроту питання екологічної безпеки, міжнародні договори щодо екологічної безпеки, охорони довкілля, екологічної інформації є надзвичайно важливими і необхідними, тому їх кількість у екологічному законодавстві постійно зростає.

Імплементация законодавства ЄС відбувається у 8 секторах, їх регламентують 29 джерел права ЄС у цій галузі. 21 серпня 2014 року Міністерством екології та природних ресурсів України було представлено «Національну стратегію наближення (апроксимації) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля», відповідно до якої здійснюється поділ на сектори, в рамках яких здійснюватиметься апроксимація. Якщо розглядати сектор якості атмосферного повітря, то даною Стратегією виокремлено ряд таких директив: Директива 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи; Директива 2004/107/ЄС про миш'як, кадмій, ртуть, нікель та поліциклічні ароматичні вуглеводні у атмосферному повітрі; Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива; Директива 1999/32/ЄС про зменшення вмісту сірки в деяких видах рідкого палива; Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летких органічних сполук (ЛОС), що спричиняються сховищами нафти та під час її транспортування з терміналів до сервісних станцій; Директива 2004/42/ЄС про обмеження викидів летких органічних сполук, зумовлених використанням органічних розчинників у певних фарбах і лаках та речовинах для обробки транспортних засобів. Головною

метою вищезазначених директив цього сектору є забезпечення охорони атмосферного повітря та уніфікування вимог до охорони атмосферного повітря в країнах-членах. Необхідність такої уніфікації зумовлена істотним впливом вимог з охорони атмосферного повітря на здійснення економічної діяльності. Директиви цього сектору встановлюють мінімальні вимоги, виконання яких повинна забезпечити кожна країна – член ЄС. При цьому кожна така країна має право встановлювати більш жорсткі вимоги до охорони атмосферного повітря [14, с. 71].

Також, з метою сприяння процесу наближення законодавства України до екологічних стандартів та законодавчих актів ЄС, на основі Угоди про асоціацію Україна-ЄС та інших рамкових документів, створено проект «Підтримка України у наближенні до екологічного законодавства ЄС». Зокрема, даний проект включає такі сектори: перший – це горизонтальні директиви, а саме: система управління довкіллям, інтеграція екологічної політики та інших галузевих політик; другий – якість води та управління водними ресурсами; третій – охорона довкілля (Директива про захист диких птахів, Директива про збереження природного середовища існування дикої флори та фауни) [15].

Безспірно, кожен з них торкається питання забезпечення безпеки в екологічних правовідносинах. Враховуючи те, що атмосферне повітря є одним з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища й універсальним природним ресурсом, кожна держава зобов'язана забезпечити належне правове регулювання його охорони. В Україні одним із найважливіших нормативноправових актів у даній сфері, як вже зазначалось, виступає Закон України «Про охорону атмосферного повітря» № 2707-ХІІ від 16.10. 1992 року, який визначає правові і організаційні основи та екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря [11]. В даному Законі закріплюються основні засади стандартизації і нормування; заходи щодо охорони; контролю, державного обліку та

моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та відповідальність за порушення законодавства у цій сфері. Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» № 377-ІХ від 12.12.2019 є не менш важливим актом, спрямованим на виконання зобов'язань України за міжнародними договорами, зокрема, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також на виконання вимог Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Паризької угоди [16].

Поряд з вищезазначеними нормативно-правовими актами, 18 липня 2018 року Кабінет Міністрів України ухвалив Стратегію низьковуглецевого розвитку до 2050 р., яка передбачає скорочення викидів парникових газів, відмову від викопного палива і старт інвестування у відновлювальні джерела енергії та має стати основою для вирішення усього комплексу сучасних екологічних, енергетичних, економічних та технологічних проблем країни і визначити шляхи для переходу на якісно новий рівень розвитку національної економіки [17].

На нашу думку, прийняття вищеперерахованих актів є вагомим внеском у формування державної екологічної політики у сфері охорони атмосферного повітря від забруднення та, як наслідок, зміни клімату, а отже й віддзеркаленням європейського підходу до відповідного правового регулювання.

Як зазначала у своїй праці О.О. Савчук та інші автори, одним із важливих нормативно-правових актів ЄС, що стосується галузі охорони атмосферного повітря та врегулювання його якості є Директива 2008/50/ЄС «Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи», яка націлена на охорону здоров'я населення на місцевому рівні у країнах-членах і Євросоюзі в цілому шляхом боротьби з викидами забруднюючих речовин у джерелах їх утворення. Дана Директива була

розроблена та прийнята для правового регулювання викидів забруднюючих речовин у їх джерелах, а також здійснення заходів щодо зменшення викидів на місцевому, національному рівнях та рівні Співтовариства. Зокрема, також цією Директивою затверджені критерії оцінки якості атмосферного повітря, плани щодо якості повітря (короткострокові та довгострокові [10, с. 85-86; 18].

В Україні допустимі рівні концентрації шкідливих речовин у повітрі закріплені Списками та гігієнічними регламентами шкідливих речовин у повітрі робочої зони і атмосферному повітрі населених місць, затвердженими наказом МОЗ № 70 від 23.02.2000 р. У регламентах представлені досить актуальні нормативи, відповідно до показників у звітах 2019 року Міністерства енергетики та захисту довкілля та Міністерства охорони здоров'я [19].

Загалом, директиви передбачають механізм звітування держав-членів Європейського Союзу в Європейську Комісію як щодо конкретних заходів, так і щодо імплементації директиви загалом. Механізму звітування про виконання Угоди про асоціацію замало – необхідно передбачити особливий механізм звітування по кожному конкретному документу, беручи до уваги особливий статус України. Усі директиви містять положення про необхідність звітувати про впровадження норм в національне законодавство та досвід і труднощі з імплементацією директиви.

Директиви встановлюють конкретні часові рамки та порядок подання звітів державами-членами Європейській Комісії. Наприклад, стаття 9 Директиви №2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄЕС передбачає, що "не пізніше 14 лютого 2009 року держави-члени звітують про досвід, набутий при застосуванні цієї Директиви. Не пізніше 19 лютого 2004 року Комісія передає державам-членам методичні вказівки, які чітко вказують спосіб

складання звітів державами-членами". Директива може містити вимогу повідомляти Комісію про тексти положень національного права, які вони ухвалили у сфері, яку охоплює ця директива [20].

Україна, не будучи членом Європейського Союзу, не має такого зобов'язання звітуватись про стан імплементації європейських директив та не повинна звітувати про проведення конкретних заходів. Це викликає проблему належного контролю за імплементацією відповідних норм та виключає з процесу обміну досвідом щодо питань імплементації тої чи іншої директиви. Звітування щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, на наш погляд, не є достатнім інструментом забезпечення як відповідності прийнятого законодавства в рамках процесу апроксимації до норм та стандартів ЄС, так і його дієвості в українських реаліях та ефективного його застосування. Тому існує необхідність впровадити механізм, який би забезпечував контроль за належним виконанням положень Угоди, виявляв системні прогалини та пропонував відповідні рішення.

Крім того, низка директив передбачає створення в межах застосування директиви спеціальних органів, що сприяють та допомагають в імплементації державам-членам ЄС. Не будучи членом Європейського Союзу, Україна не має можливості користуватися результатами діяльності таких органів чи бути залученою до їх роботи.

Висновки з даного дослідження. В умовах сьогодення, фундаментальна проблема полягає у формуванні сучасної концепції адаптації екологічного законодавства до стандартів Європейського Союзу з урахуванням світового досвіду, міжнародних доктринальних і законодавчих підходів. Проте, Україна, як і інші держави, зважаючи на глобальність цієї проблеми, не ігнорує можливості впровадження певних заходів. Про це свідчить низка прийнятих нормативно-правових актів, заходи, спрямовані до адаптації до екологічного законодавства ЄС.

Нормативно-правове регулювання даної сфери у ЄС є ефективним та зразковим, адже за допомогою різного роду актів здійснюється забезпечення екологічної безпеки атмосферного повітря, а саме: встановлюються нормативи його забруднення, граничні показники тощо. Тобто стратегія ЄС в даній сфері спрямована на уникнення пагубних для людства екологічних наслідків. Хоч і шлях України до адаптації до законодавства ЄС не характеризується надмірною швидкістю, проте фактично прийняті законодавчі акти констатують поступове наближення до нормативів ЄС.

Література

1. Качество атмосферного воздуха и здоровье. Основные факты. Информационный бюллетень. Всемирная организация здравоохранения. 02 мая 2018 года. URL: [https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-qualityand-health](https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-qualityand-health)
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2697-19>
3. Бринчук М.М. Правовая охрана атмосферного воздуха: монография / отв. ред. О.С. Колбасов. Москва: Наука, 1985. 174 с.
4. Попов В.К. Відшкодування шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону атмосферного повітря. *Радянське право*. 1986. № 11. С. 43-47.
5. Малышева Н.Р. Охрана окружающей природной среды от шумового воздействия (правовые и организационные вопросы): Киев: Наукова думка, 1981. 141 с.
6. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / Г. І. Балюк та ін. Київ: НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2008. 720 с.

7. Анісімова Г. В. Особливості забезпечення вимог екологічної безпеки атмосферного повітря: природно-правові аспекти. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2011. № 4. С. 179-189.
8. Копиця Є. М. Міжнародний досвід правового регулювання нормування якості атмосферного повітря. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 1(7). С. 3-4.
9. Копиця Є.М. Правові засади нормування у галузі охорони атмосферного повітря : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 193 с.
10. Савчук О. О., Бабенко Є. А., Погуляник І. В. Сучасний стан екологічного законодавства України у сфері якості повітря: адаптація до стандартів ЄС. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. Т. 1, № 4 (26). С. 81-88.
11. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>
12. Захід епохи ДВЗ: Де і коли повністю заборонять автомобілі з дизельними і бензиновими двигунами. Федерація роботодавців автомобільної галузі. URL: <https://fra.org.ua/uk/an/publikatsii/novosti/zakhid-iepokhi-dvz-die-i-koli-povnistiu-zaboroniat-avtomobili-z-diziel-nimi-i-bienzinovimi-dvighunami>
13. Імплементация екологічних зобов'язань в умовах дерегуляції в європейському союзі: досвід кращих практик для України. *Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля"*. 2017. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/374/files/webenvironmentalimplementation2018ua.pdf>
14. Національна стратегія наближення (апроксимації) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/draft_NAS_FEB2015.pdf

- 15.Європейські експерти допоможуть Україні адаптувати екологічне законодавство до норм ЄС. URL: <http://www.menr.gov.ua/presscenter/news/123-news1/3452-yevropeiski-eksperty-dopomozhut-ukraini-adaptuvatyekolohichne-zakonodavstvo-do-norm-yes>
- 16.Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів: Закон України від 12.12.2019 р. № №377-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20>
- 17.Стратегія низьковуглецевого розвитку до 2050 р.: Проект. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Proekt/LEDS_ua_last.pdf
- 18.Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи: Директива 2008/50/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text
- 19.Про затвердження списків та гігієнічних регламентів шкідливих речовин у повітрі робочої зони і атмосферному повітрі населених місць: наказ Міністерства охорони здоров'я № 30 від 23.02.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0030282-00/ed20000223#Text>
- 20.Про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄС: Директива № №2003/4/ЄС. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/EU030129>

References

1. Kachestvo atmosfernogo vozdukha i zdorove. Osnovnye fakty. Informatsionnyy byulleten. Vsemirnaya organizatsiya zdravookhraneniya. 02 maya 2018 goda. URL: [https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-qualityand-health](https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-qualityand-health)
2. Pro Osnovni zasady (strateghiju) derzhavnoji ekologhichnoji polityky Ukrajinu na period do 2030 roku : Zakon Ukrajinu vid 28.02.2019 r. # # 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2697-19>

3. Brynchuk M.M. Pravovaja okhrana atmosferного vozdukhа / Otv. red. O.S. Kolbasov. Moskva: Nauka, 1985. 174 s.
4. Popov V.K. Vidshkoduвання shkody, zapodijanoji porushennjam zakonodavstva pro okhoronu atmosferного povitrja. Radianske pravo. 1986. №11. S. 43-47.
5. Malysheva N.R. Okhrana okruzhayushchey prirodnoy sredy ot shumovogo vozdeystviya (pravovye i organizatsionnye voprosy): Kiev: Naukova dumka, 1981. 141 s.
6. Ekologhichne pravo Ukrajinny. Akademichnyj kurs : pidruchnyk / Gh. I. Baljuk ta in. Kyjiv : NAN Ukrajinny. In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. 2008. 720 s.
7. Anisimova Gh. V. Osoblyvosti zabezpechennja vymogh ekologhichnoji bezpeky atmosferного povitrja: pryrodno-pravovi aspekty. *Visnyk Lughansjkogho derzhavnogho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. 2011. № 4. S. 179-189.
8. Kopycja Je. M. Mizhnarodnyj dosvid pravovogho reghuljuвання normuvannja yakosti atmosferного povitrja. *Teorija i praktyka pravoznavstva*. 2015. Vyp. 1(7). S. 3-4.
9. Kopycja Je.M. Pravovi zasady normuvannja u ghaluzi okhorony atmosferного povitrja : dys. ... kand. jur. nauk : 12.00.06 / Nac. juryd. un-t im. Jaroslava Mudrogho. Kharkiv, 2016. 193 s.
10. Savchuk O. O., Babenko Ye. A., Pohulianyk I. V. Suchasnyi stan ekologhichnoho zakonodavstva Ukrainy u sferi yakosti povitria: adaptatsiia do standartiv YeS. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2020. T. 1, № 4(26). S. 81-88.
11. Pro okhoronu atmosferного povitrja: Zakon Ukrajinny vid 16.10.1992 r. # # 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>
12. Zakhid epokhy DVZ: De i koly povnistju zaboronjatj avtomobili z dyzeljnymy i benzynovymy dvyghunamy. Federacija robotodavciv

- avtomobiljnoji ghaluzi. URL:
<https://fra.org.ua/uk/an/publikatsii/novosti/zakhid-iepokhi-dvz-die-i-koli-povnistiu-zaboroniat-avtomobili-z-diziel-nimi-i-bienzinovimi-dvighunami>
13. Implementacija ekologhichnykh zobov'jazanj v umovakh dereghuljaciji v jevropejskomu sojuzi: dosvid krashhykh praktyk dlja Ukrajiny . Resursno-analitychnyj centr "Suspiljstvo i dovkilja". 2017. URL:
<https://www.rac.org.ua/uploads/content/374/files/webenvironmentalimplemenation2018ua.pdf>
14. Nacionaljna strateghija nablyzhennja (aproksymaciji) zakonodavstva Ukrajiny do prava JeS u sferi okhorony dovkilja. URL:
https://mepr.gov.ua/files/docs/draft_NAS_FEB2015.pdf
15. Jevropejski eksperty dopomozhutj Ukrajini adaptuvaty ekologhichne zakonodavstvo do norm JeS URL:
http://www.menr.gov.ua/presscenter/news/123_news1/3452_yevropeiski-eksperty-dopomozhut-ukraini-adaptuvatyekolohichne-zakonodavstvo-do-norm-yes
16. Pro zasady monitorynghu, zvitnosti ta veryfikaciji vykydiv parnykovykh ghaziv: Zakon Ukrajiny vid 12.12.2019 r. # #377-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20>
17. Strateghija nyzjkovughlecevogho rozvytku do 2050 r.: Proekt. URL:
https://mepr.gov.ua/files/docs/Proekt/LEDS_ua_last.pdf
18. Pro jakistj atmosfernogho povitrja ta chystishe povitrja dlja Jevropy: Dyrektyva 2008/50/JeS. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text
19. Pro zatverdzhennja spyskiv ta ghighijenichnykh reghlamentiv shkidlyvykh rehovyn u povitri robochoji zony i atmosfernomu povitri naselenykh miscj: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ja # 30 vid 23.02.2000. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0030282-00/ed20000223#Text>

20. Pro dostup ghromadsjkosti do ekologhichnoji informaciji ta pro skasuvannja
Dyrektyvy #90/313/JeES: Dyrektyva # #2003/4/JeS. URL:
<https://ips.ligazakon.net/document/EU030129>